

บทที่ 4

บริบทของโรงเรียนและชุมชน

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนสารวิทยา ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับรางวัลด้านสิ่งแวดล้อม จากกรมสามัญศึกษาถึง 3 ปีติดต่อกัน (พ.ศ. 2537 - พ.ศ. 2539) เป็นกรณีศึกษา

สภาพทั่วไปชุมชนที่ตั้งโรงเรียน

สภาพทั่วไปของชุมชนที่ตั้งโรงเรียน โรงเรียนตั้งอยู่ในเขตชุมชนริมถนนใหญ่ มีความสะดวกด้านการคมนาคมมีรถเมย์ผ่านไปมาหลายสาย ชุมชนใกล้เคียงกับโรงเรียนส่วนใหญ่จะเป็นหน่วยงานของทางราชการและสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชน สถานที่อยู่อาศัย และอาคารร้านค้าจะอยู่ห่างออกไปซึ่งจะอยู่ในชุมชนบางบัว ประชากรส่วนใหญ่มีฐานะเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนส่วนใหญ่จะเป็นบุตรหลานของข้าราชการ หรือผู้ที่ทำงานในหน่วยงานใกล้เคียง และคนในชุมชนที่อาศัยอยู่ห่างจากโรงเรียนไม่มากนักซึ่งการคมนาคมสะดวก

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 2398/96 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

สภาพทั่วไปของโรงเรียน

โรงเรียนสารวิทยา ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2484 ในระหว่างสงครามโลก ครั้งที่ 2 โดยจัดตั้งขึ้นเพื่อเปิดสอนเป็นการภายในสำหรับลูกหลานของข้าราชการ และคนงานในกรมวิทยาศาสตร์ทหารบก ต่อมาเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สงบลง จึงได้เสนอจัดตั้งโรงเรียนต่อกระทรวงศึกษาธิการ และได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเป็นโรงเรียนราษฎร์ถูกต้องตามพระราชบัญญัติ โดยให้ชื่อว่า "โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ สารวิทยา" เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 4 ต่อมาได้ขยายชั้นเรียนจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เปิดสอนแบบสหศึกษา และขยายไปจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ที่ดินของกรมวิทยาศาสตร์กองทัพบก จำนวน 31 ไร่ เป็นที่ปลูกสร้าง

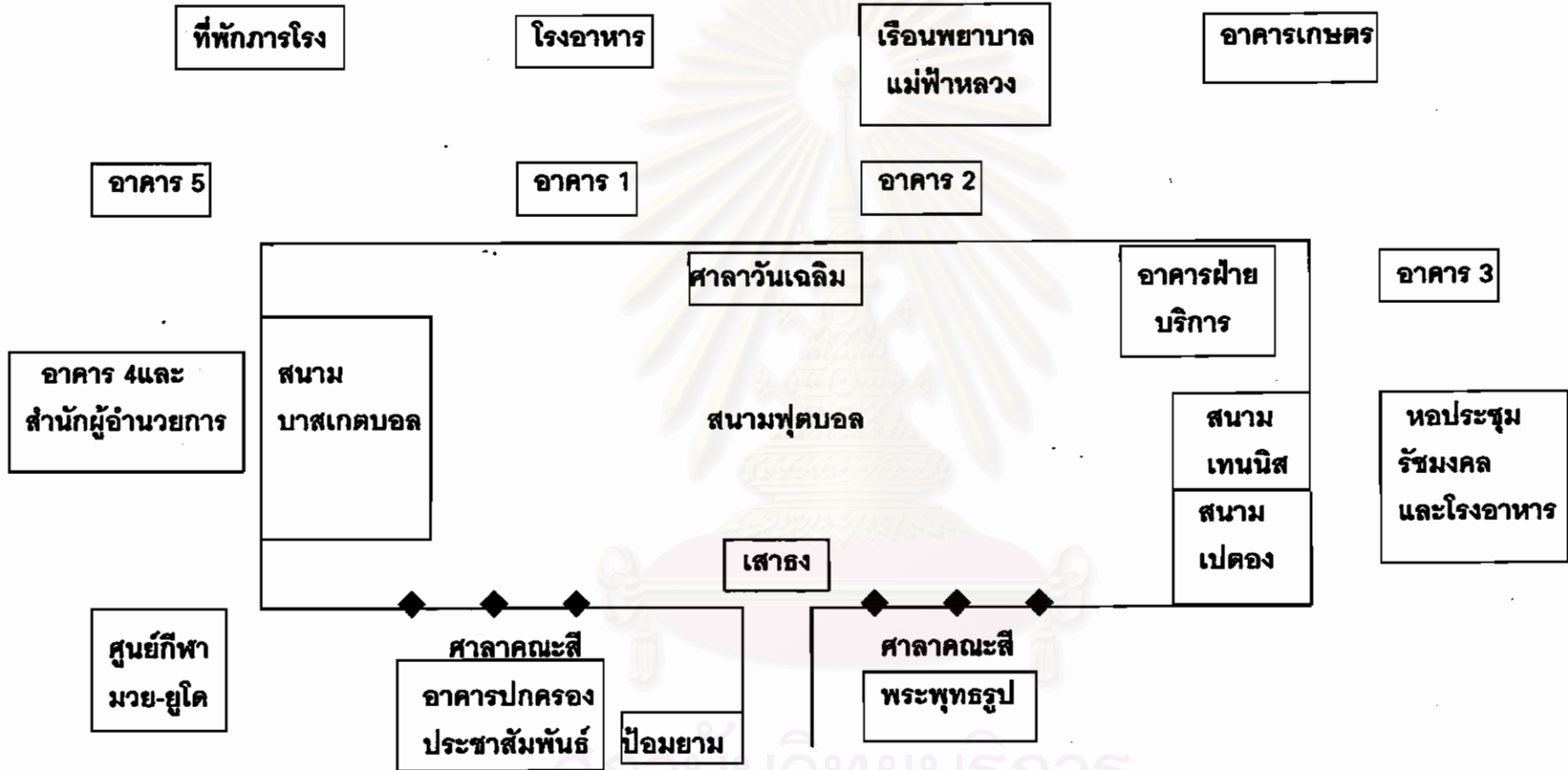
อาคารต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ต่อมาปี พ.ศ. 2503 - พ.ศ. 2504 ได้เปิดทำการสอนเตรียมปีที่ 1 - 2 แผนกวิทยาศาสตร์ ภายใต้การอุปถัมภ์ของกองทัพบกให้เป็นโรงเรียนบุตรทัพบก ต่อมาได้โอนเป็นโรงเรียนรัฐบาล สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2519 โดยใช้ชื่อว่า “โรงเรียนสารวิทยา”

พื้นที่เดิมของโรงเรียนมีสภาพเป็นหลุมและบ่อ ได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นตามลำดับ ด้วยทำเลที่ตั้งของโรงเรียนมีความสะดวกสบาย และความพร้อมทางกายภาพ ทำให้โรงเรียนสารวิทยาได้รับการคัดเลือกให้เป็นศูนย์กลางทางการศึกษาหลายประการ เช่น เป็นศูนย์กลางการศึกษานอกโรงเรียน เป็นศูนย์กลางการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เป็นศูนย์กลางกสิกรรม และศูนย์ของกรมสามัญศึกษา นอกจากนี้ยังได้รับการคัดเลือกจากกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นโรงเรียน 1 ใน 10 ของประเทศในการจัดทำโครงการ “อุทยานการศึกษา”

สภาพพื้นที่ใช้สอยในโรงเรียน

โรงเรียนสารวิทยา มีอาคารเรียน 4 ชั้น จำนวน 4 หลัง รวมจำนวนห้องเรียนทั้งหมด 72 ห้องเรียน และมีอาคารประกอบอื่น ๆ เช่น อาคารคหกรรม หอประชุม โรงอาหาร อาคารพยาบาล อาคารเกษตร (หมวดวิชาเกษตร) อาคารเก็บวัสดุอุปกรณ์ โรงพลศึกษา อาคารฝ่ายปกครอง และประชาสัมพันธ์ ศาลาพักผ่อน 6 หลัง อาคารซ้อมมวย อาคารเพาะชำการเกษตร ห้องน้ำ ห้องส้วมจำนวน 5 หลัง และอาคารที่พักคนงาน แต่ละอาคารจะมีการแบ่งแยกการทำงานของแต่ละฝ่ายเป็นสัดส่วน ที่ทำการของแต่ละฝ่ายจะมีเครื่องปรับอากาศ ผู้จัดเก็บเอกสารที่เป็นระเบียบเรียบร้อย แต่ละหมวดวิชาจะมีศูนย์วิชาการของแต่ละหมวด ครูในแต่ละหมวดวิชาจะนั่งรวมกันทุกระดับชั้น และเดินสอนตามห้องเรียนในอาคารต่างๆ นักเรียนก็จะเดินเรียนตามตารางห้องที่จัดไว้ในแต่ละภาคเรียน

แผนผังภายในบริเวณโรงเรียนสารวิทยา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นโยบายของโรงเรียน

โรงเรียนสารวิทยาได้กำหนดนโยบายการบริหารโรงเรียน ดังนี้

1. ส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรม ศีลธรรม และจริยธรรม
2. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถที่จะพัฒนาตนเองและสังคม
3. ส่งเสริมและพัฒนาด้านสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม
4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน
5. ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรัก เทิดทูน ในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และมีส่วนร่วมในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
6. ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพของครูให้เป็นผู้มีความรู้ และความสามารถและมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นครู
7. ส่งเสริมและสนับสนุนศิลปวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ไทย
8. ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
9. พัฒนาระบบสารสนเทศ และการประชาสัมพันธ์ให้ถูกต้องทันสมัย และมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์ของโรงเรียน

โรงเรียนสารวิทยามีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ต่อไปนี้

1. ด้านวิชาการ ให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถตามหลักสูตรที่กำหนด
2. ด้านคุณธรรม ศีลธรรม และจริยธรรม ให้นักเรียนมีวินัยในตนเอง ขยันหมั่นเพียร ตรงต่อเวลา คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
3. ด้านการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้นักเรียนนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างดี และเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน
4. ด้านวิชาชีพ ให้นักเรียนมีค่านิยมที่ดีต่อการประกอบอาชีพอิสระ และมีรายได้ระหว่างเรียน
5. ด้านสุขภาพ และพลานามัย ให้นักเรียนได้ออกกำลังกาย มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ

6. ด้านศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ไทย ให้นักเรียนเห็นความสำคัญของภาษาไทย และรู้จักรักษาวัฒนธรรมไทย

7. ด้านการพัฒนาประชาธิปไตยให้นักเรียนสามารถทำงานเป็นกลุ่มเป็นหมู่คณะยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ข้อมูลอัตรากำลังของโรงเรียน

โรงเรียนสารวิทยา มีจำนวนครู นักเรียน และนักการภารโรง ดังนี้

บุคลากร	จำนวน
นักเรียน	
ชั้น ม. 1 - ม. 3	2,122 คน
ชั้น ม. 4 - ม. 6	1,980 คน
รวม	4,012 คน
ครู	
ชาย	37 คน
หญิง	178 คน
1. ครูฝ่ายปฏิบัติการสอน	
1.1 ครูสามัญ	171 คน
- สูงกว่าปริญญาตรี	6 คน
- ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	163 คน
- ต่ำกว่าปริญญาตรี	2 คน
1.2 ครูวิชาการงานอาชีพ	39 คน
- สูงกว่าปริญญาตรี	3 คน
- ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	34 คน
- ต่ำกว่าปริญญาตรี	2 คน
2. ครูฝ่ายบริหาร	5 คน
- ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	5 คน
รวมครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน	205 คน

อัตราส่วน	ครู : นักเรียน	1 : 17.27
จำนวนนักการศึกษา		28 คน
- สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น		-
- มัธยมศึกษาตอนต้น		6 คน
- ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น		22 คน

ปรัชญาของโรงเรียน	สุวิโซ ว ชนสุโต ผู้มีวิชาดี เป็นคนเด่นในหมู่ชน
คติพจน์ของโรงเรียน	เรียนดี มีวินัย ใจนักกีฬา
คำขวัญผู้อำนวยการ	“ความรู้คู่คุณธรรม กิจกรรมเสริม เพิ่มสิ่งแวดล้อม”
สีประจำโรงเรียน	เขียว-ขาว
ตราประจำโรงเรียน	พระมหาพิชัยมงกุฏ

โครงสร้างการบริหาร

โรงเรียนสารวิทยาได้จัดการบริหารออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ 4 ฝ่ายดังนี้

1. ฝ่ายวิชาการ
2. ฝ่ายธุรการ
3. ฝ่ายปกครอง
4. ฝ่ายบริหาร

ซึ่งแต่ละฝ่ายจะมีหน่วยงานแยกย่อยตามแผนภูมิ ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียน

ประสบการณ์ของครู

ครูส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนมานานไม่ต่ำกว่า 15 ปี มีอัตราการใช้ออกใบแต่ละปีค่อนข้างน้อย จะมีบ้างในกรณีย้ายติดตามคู่สมรส ครูในโรงเรียนนี้จะมีอยู่ 3 ประเภทคือ

ประเภทที่ 1 ครูที่เป็นครูเก่าแก่ตั้งแต่สมัยที่โรงเรียนยังเป็นโรงเรียนราษฎร์ และเมื่อโรงเรียนเข้าสังกัดรัฐบาลก็สมัครใจอยู่สอนต่อ โดยปรับวุฒิเทียบเท่ากับข้าราชการ

ประเภทที่ 2 ครูที่ย้ายมาจากที่อื่น ซึ่งมีจำนวนมากที่สุด

ประเภทที่ 3 ครูที่บรรจุใหม่ที่โรงเรียนนี้ ซึ่งมีจำนวนน้อยที่สุด

สภาพของโรงเรียนในแต่ละวัน

07.50 โรงเรียนให้สัญญาพานักเรียนเข้าแถวหน้าเสาธง นักเรียนจะเคารพธงชาติ สวดมนต์ และปฏิญาณตน กิจกรรมหน้าเสาธงจะดำเนินการโดยคณะกรรมการนักเรียนโดยครูเวรประจำวันคอยดูแลทั่วไป ยกเว้นในกรณีที่มีเรื่องอบรมชี้แจงจะมีผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้ช่วยผู้อำนวยการแต่ละฝ่ายหรือครูที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงให้นักเรียนทราบ เมื่อจบนักเรียนจะเดินแถวเข้าห้องเรียนตามระดับชั้น โดยแยกย้ายเข้าเรียนอย่างเป็นระเบียบ

08.30 เริ่มเรียนโดยภาคเช้า มัธยมศึกษาตอนต้นเรียน 3 คาบ มัธยมปลาย 4 คาบ คาบละ 50 นาที

11.00 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พักรับประทานอาหาร

12.00 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พักรับประทานอาหาร

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เริ่มเรียนภาคบ่าย จำนวน 4 คาบ

13.00 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เริ่มเรียนภาคบ่าย จำนวน 3 คาบ

15.40 นักเรียนเลิกเรียน ส่วนใหญ่จะยังคงอยู่ในโรงเรียนเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ทำการบ้าน เล่นกีฬา

สิ่งที่โรงเรียนได้มีการปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ คือ นักเรียนจะต้องเข้าแถวเพื่อซื้ออาหาร เมื่อรับประทานอาหารเสร็จแล้ว นักเรียนทุกคนจะนำภาชนะใส่อาหารไปวางไว้ตามจุดที่ทางโรงเรียนกำหนดให้ โดยแยกประเภทภาชนะและเศษอาหารใส่ถังไว้อย่างเรียบร้อย นักเรียนจะปฏิบัติเช่นนี้ทุกคนโดยไม่ต้องให้ครูคอยว่ากล่าวตักเตือน การปลูกฝังนิสัยและการประพฤติปฏิบัติเช่นนี้ของนักเรียน ทำให้สภาพแวดล้อมทั่ว ๆ ไปของโรงเรียนสะอาดเรียบร้อยมาก ไม่มีการทิ้งเศษขยะหรือแก้วกระดาษที่ใส่เครื่องดื่มไว้เกลื่อนกลาดเคลื่อน ทุกคนจะทิ้งขยะลงถัง บริเวณโรงเรียนจึงสวยงาม ร่มรื่น สะอาดตา ถึงแม้ว่าจะมีนักเรียนถึง 4,000 กว่าคน ด้วยเหตุนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้โรงเรียนได้รับรางวัลด้านสิ่งแวดล้อม จากกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

นอกจากนี้กิจกรรมอีกอย่างซึ่งนักเรียนได้รับการฝึกฝนให้ปฏิบัติอยู่เสมอ คือ การนั่งสมาธิ โดยจะใช้เวลาช่วงพักเที่ยงก่อนเข้าเรียนประมาณ 5 นาที ซึ่งจะทำในห้องเรียนก่อนเริ่มเรียนภาคบ่าย

โรงเรียนสารวิทยานอกจากจะได้รับรางวัลด้านสิ่งแวดล้อมแล้วยังได้รับรางวัลอื่นๆ อีก เช่น

- โรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาดีเด่น ปีการศึกษา 2530
- โรงเรียนดีเด่นกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2534
- ชนะเลิศการประกวดกาชบริหารประกอบคนตรีระหว่างโรงเรียนของกรมพลศึกษา ปีพ.ศ. 2533 และพ.ศ. 2534
- ได้รับโล่รางวัลสถานศึกษาวิชาทหารดีเด่นปีการศึกษา 2534 จากกรมการรักษาดินแดน
- รางวัลชนะเลิศสิ่งประดิษฐ์ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ ปีพ.ศ. 2536
- ได้รับคัดเลือกจากกรมสามัญศึกษา รับโล่รางวัลนักเรียนมีความประพฤติดี และบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมมากที่สุด ปีการศึกษา 2537
- นักเรียนได้รับคัดเลือกเป็นเด็กดีเด่น นำชื่อเสียงมาสู่ประเทศชาติ รับโล่จากนายกรัฐมนตรี ปีการศึกษา 2537
- ได้รับรางวัลการจัดกิจกรรมวันแม่ได้ประทับใจ จากสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ปีการศึกษา 2537
- นักเรียนชั้น ม. 5 ได้รับคัดเลือกให้รับรางวัลพระราชทาน ประเภทนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนขนาดใหญ่ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2537
- ได้รับคัดเลือกให้เป็นสถานศึกษารางวัลพระราชทาน ประเภทสถานศึกษาขนาดใหญ่ ระดับมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2537
- ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนสิ่งแวดล้อมดีเด่นในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2537, 2538 และปีการศึกษา 2539